

5. Vrasmaș, E., *Intervenția socioeducațională ca sprijin pentru părinți*, Aramis Print, București, 2008.

ANALIZA ACUSTICĂ A ELEMENTELOR SEGMENTALE ȘI SUPRASEGMENTALE ALE VORBIRII ȘI IMPACTUL LOR ASUPRA DEZVOLTĂRII AUZULUI EMOȚIONAL LA COPIII CU DEFICIENȚE AUDITIVE

Natalia CIUBOTARU, lector

Summary

The intelligibility of the communication is affected by the disturbance of the intonation, rhythm and flow of speech on which the language of the vocabulary puts its mark and the poverty of the voice in deaf or demutised children. Uncertainty in expression is also due to changes in flexible words, topical, syntactical and semantic variations. The Appropriation of the grammatical structure of the tongue by deaf children is not made on the path of simple automation by itself, but implies a permanent intervention of thought in order to carry out analyses and summaries of the linguistic material presented.

The overload Elements of speech such as intonation, intensity, frequency, duration, pause, rhythm, emphasis are essential in the process of communication.

They play an important role in the process of speech understanding as they provide the listener with information about the communication intentions of the one who speaks such as differentiating between an affirmative statement and an interrogative or imperative, differentiation Between two parts of speech.

Realizarea studiului dat am pornit-o de la realizarea comunicării la copiii cu deficiențe de auz. Important este că acest sistem complex, comunicarea, este percepută și tratată ca element fundamental al existenței umane («La început a fost cuvântul...»). Elemente concrete de teorie a comunicării apar încă de la Platon și Aristotel, care au introdus-o ca disciplină de studiu (alături de filosofie, matematică), sub forma retoricii.

Scopul studiului a constat în determinarea și analiza acustică a elementelor segmentale și suprasegmentale ale vorbirii și impactul lor asupra dezvoltării auzului emoțional la copiii cu deficiențe auditive.

Vorbirea este utilizată pentru realizarea comunicării dintre persoane, iar comunicarea constă în codarea informației la sursă și la receptor. Codarea și decodarea constau în decizii specifice de tipul da/nu care operează asupra elementelor variate care constituie ierhia lingvistică.

Interacțiunea deficitului primar (lipsa sau insuficiența funcției auditive) și a celui secundar (subdezvoltarea comunicării) influențează dezvoltarea psihică a persoanei, determină dificultăți în procesul de cunoaștere. Sunt afectate mai cu seamă structurile superioare ale psihicului. Plasticitatea funcției psihice superioare condiționează activitatea compensatorie intrasistemică și extrasistemică, totodată comunicarea verbală este achiziționată cu dificultăți:

- Copilul asimilează limbajul parțial sau total, însă nu are capacitatea de a comunica.
- Însușește vorbirea doar în condiții speciale și prin colaborare cu familia.
- Cunoaște limbajul verbal prin intermediul percepției vizuale (labiolectura) și prin senzațiile furnizate de analizatorul motor (kinestezie articulatorie).
- Nu percepe mijloacele expresive ale limbii.

Comunicarea este un proces complex de transmitere a informației (cognitive sau afective) de la un element la altul (R.Doron, F.Parot). Dezvoltarea în procesul practicii comunicaționale cotidiene a componentei impresive (de decodare auditivă; audio-vizuală; vizuală) și a celei expresive (de codare, ce include cultura sonoră a limbii – pronunțarea; dactilarea, scrierea), cu alte cuvinte, a ambelor componente ale vorbirii, asigură procesul comunicativ [2].

Comunicarea verbală a copiilor surzi se formează în procesul activității lor. Însă la o anumită etapă a dezvoltării copilului mijloacele de comunicare folosite nu mai corespund cerințelor și nu pot reda pe deplin conținutul. „Comunicarea în afara limbajului, afirma L.S. Vișotski, este primitivă și foarte limitată în posibilități de exprimare.” Aceasta condiționează necesitatea de a trece la o formă nouă de comunicare – cea verbală. Ea poate fi achiziționată doar în condiții speciale de instruire, ceea ce necesită în acest caz este atât un diagnostic precoce al pierderii de auz, cât și protezarea auditivă timpurie, și chiar intervenții de demutizare.

La copiii surzi demutizați sau în curs de demutizare, inteligibilitatea comunicării este afectată de tulburările intonației, ritmului și debitului vorbirii pe care își pune amprenta și sărăcia vocabularului. Nesiguranța în exprimare se datorează și schimbărilor pe care le suferă cuvintele flexibile, variantele topice, sintactice și semantice. Vorbirea hipoacuzicilor e mai clară și mai variată, deoarece vocabularul este mai bogat iar perceperea vorbirii, chiar parțială, sporește capacitatea de înțelegere și de exprimare. Persoanele cu deficiențe de auz au dificultăți în discriminarea consoanelor surde de cele sonore, a celor șuierătoare de cele siflante; ei nu articulează corect combinația de consoane, omit începutul sau sfârșitul cuvintelor, nu respectă structura gramaticală. Din cauză că sunetele surde își pierd din sonoritate, vorbirea se realizează în șoaptă și este nemelodică sau stridentă când nu se respectă accentul [6].

Înșușirea structurii gramaticale a limbii de către copiii surzi nu se face pe calea unei simple automatizări de la sine, ci implică o permanentă intervenție a gândirii în vederea realizării analizelor și sintezelor materialului lingvistic prezentat. Copiii surzi întâmpină dificultăți și în înțelegerea contextului, care joacă un rol deosebit prin completarea sensului cu diverse nuanțe, uneori situaționale și prin întărirea semnificației de înțelegerea sau de exprimare corectă pe baza câmpurilor asociative semantice, a sensurilor.

Emoțiile și sentimentele se manifestă în limbaj, prin: timbrul, ritmul, tempoul și intonația vocii sub formă de pauze, ridicarea și coborârea vocii. Perceperea informațiilor emoționale a unei persoane după voce, în condiții normale, este posibilă datorită auzului emoțional. Ascultătorul contribuie la perceperea adecvată a vorbirii, dezvoltă un răspuns corect la o informație emoțională, înțelege corect intențiile, gândurile și părerile vorbitorului, ceea ce poate contrazice manifestările sale verbale.

Elementele suprasegmentale ale vorbirii cum ar fi intonația, intensitatea, frecvența, durata, pauza, ritmul, accentul sunt esențiale în procesul comunicării. Acestea joacă un rol important în procesul înțelegerii vorbirii întrucât oferă ascultătorului informații despre intențiile de comunicare ale celui care vorbește cum ar fi diferențierea dintre un enunț afirmativ și unul interogativ sau imperativ, diferențierea dintre două părți de vorbire [4].

La copiii cu deficiență de auz perceperea elementelor segmentale și suprasegmentale se realizează cu dificultate în funcție de gradul deficitului auditiv. Copiii cu deficit auditiv lejer pot percepe vorbirea, dar întâmpină dificultăți în recunoașterea anumitor indici acustici cu repercusiuni asupra inteligibilității fonetice. Copiii care prezintă deficit auditiv mediu percep destul de slab vocea și frecvențele grave, însă foarte multe elemente fonetice nu pot fi percepute. Prin urmare este necesară protezarea și ajutorul unui specialist pentru învățarea limbajului.

Copiii cu deficit auditiv sever percep doar cuvintele pronunțate la o intensitate foarte mare, pot auzi zgomote, vocea și unele vocale. Acești copii pot percepe sunetele vorbirii și își pot însuși limbajul verbal dacă beneficiază de o protezare adecvată. În cazul deficitului auditiv profund, copilul nu poate percepe nici un sunet verbal, poate percepe foarte slab zgomote de intensitate foarte mare.

Cercetări în domeniu (Most & Frank, 1991, ș.a.) relevă succese în perceperea intonației și accentului când se utilizează

sarcini concrete în care se oferă cu exactitate indicii auditivi copilului. Aceste opinii sunt contrazise de alți cercetători care susțin că pentru copiii cu deficiență de auz neurosenzorială perceperea intonației este cea mai dificil de realizat, deoarece se bazează mai ales pe perceperea modificărilor frecvenței fundamentale care nu este accesibilă multor copii.

Most & Frank, (1991), relevă faptul că persoanele cu deficiență de auz severă și profundă prezintă dificultăți mai mari în perceperea propozițiilor interogative care se bazează pe o intonație crescătoare decât în perceperea propozițiilor afirmative care se bazează pe o curbă descendentă [1].

În continuare vom descrie structurile sintactice care facilitează perceperea elementelor suprasegmentale ale vorbirii și au un rol patern în pronunție.

Fraza (grupul de intonație). Enunțul poate fi divizat în constituenți sintactici cu pauze sau prin schimbări ale frecvenței fundamentale sau pot fi determinate de structurile sintactice. O caracteristică definitorie a grupului de intonație este aceea că acest grup deține cea mai importantă schimbare de intensitate numită nucleul pattern-ului de intonație. Când tindem să divizăm un enunț în unități purtătoare de informație de dimensiuni mai mici, este necesar să operăm în interiorul sistemului de intonație pe baza informațiilor despre intensitate. Primele decizii luate în legătură cu enunțul, care se referă la mărimea unității, se bazează pe percepția intensității.

Ritmul (picior metric sau grup de accent). Următorul nivel necesită identificarea silabelor accentuate și a celor neaccentuate, care se succed într-un picior metric. Doar silabele accentuate pot purta un semn de agitație, o silabă accentuată poate fi nucleul unui grup de intonație (Wright, 1987). Observăm că pentru a divide un enunț în structuri ritmice (grupuri de accent) sunt necesare toate dimensiunile perceptuale cu excepția tăriei. Determinantă ar fi realizarea unei corelații între aceste dimensiuni și durată. În mod similar tăria va fi modulată de accent și de pattern-urile de intonație,

ca un efect secundar. Interesant este că în vorbirea șoptită, când indicațiile de periodicitate sunt vagi, pattern-urile de intonație pot fi totuși transmise prin folosirea indicațiilor tăriei. Durata, ca replică a accentului, este afectată de prezența sau absența periodicității.

Silaba. Trebuie să existe un centru al silabei, un sunet cât o funcție vocalică. Încercând să surprindă relația dintre aspectele fonetice și cele ortografice în descrierea silabei ortografice, Flora Șuteu și Elisabeta Șoșa (1996) arată că nucleul silabei este vocala. De aceea, un picior metric se divide în silabe, fiecare dintre ele având un centru (un sunet-vocală sau un alt sunet cu rol de vocală), iar ceea ce a rămas reprezintă marginea silabei. O parte a semnalului vorbit, „atașat” la un centru care urmează, reprezintă partea inițială a silabei, iar restul devine partea finală [5].

Componența silabică, în mod convențional, centrul silabei este o vocală sau un diftong, iar marginile inițiale sau finale sunt consoane sau grupuri consonantice. Pentru alte limbi, cum ar fi cele slave, și sonantele pot să aibă rol de centru al silabei (Stan, 1991). Marginea silabei poate cuprinde între 1-3 și mai rar 4 consoane. Este posibil să descrii componența silabică fără referiri la vocale și la consoane. Central de luare a deciziei solicită un set sigur de informații – decizii în legătură cu calitatea centrului silabei, iar, în ceea ce privește marginile, se solicită diferite decizii în legătură cu modul de pronunțare [3].

Din perspectiva ortografiei românești se fac următoarele precizări; vocala se află la început de silabă numai dacă este precedată de o altă literă, vocală simplă. La început de silabă se poate afla o vocală sau o semivocală dintr-un diftong sau triftong. În situațiile în care au valoare semivocalică, din punct de vedere al silabei ortografice, acestea se comportă întotdeauna ca niște consoane. Când în inițiala silabei se află o consoană, prima silabă se constituie în jurul unei vocale silabice, deci combinațiile au număr egal de silabe, respectiv două (Șuteu, Șoșa, 1996) [5].

Segmentul. Unitatea bazală este sunetul verbal emis izolat. Deciziile referitoare la acest nivel sunt fonemice. Fonemul este informația minimă purtată de o unitate a vorbirii. La acest nivel întâlnim unități gândite, la modul empiric, ca fiind constituenți ai vorbirii. Trebuie luate o mulțime de alte decizii și făcute interpretări, înainte ca deciziile de la nivelul segmental să fie găsite, folosite doar enunțurile stilizate ale cuvintelor monosilabice. Pentru că locul actual al articulației variază în funcție de învecinarea vocalei, pentru ocluzie s-ar putea realiza mai degrabă la nivelul palatului tare decât la nivelul volumului, indicele acustic este modificat de contextul vocalei. Aceste modificări duc la cele mai dificile tranziții în vorbire. Duratele pot fi mai mici și amplitudinea este joasă, de 30 dB, sau mult mai jos de nivelul vocalei adiacente.

Aspiranta nu are o concentrare caracteristică a energiei și acest fapt devine indicele distinctiv. Energia va fi determinată de forma traiectului vocalic, de aceea studiind spectrul se observă că acesta este condiționat de vocala asociată. În vorbirea șoptită, în întregime aspirată, din perspectivă acustică nu-1 putem distinge de vocalele învecinate [1].

Deficiența de auz își pune amprenta asupra vorbirii copiilor în timpul și după perioada demutizării. Borel-Maisonn, arată că, la copiii cu deficiențe de auz, intonația, ritmul, debitul sunt deficitare, ceea ce influențează inteligibilitatea vorbirii. În urma unor studii asupra caracteristicilor dezvoltării limbajului verbal la diferite categorii de persoane cu deficiențe. Emil Verza evidențiază faptul că, la cei cu deficiențe de auz demutizați sau în curs de demutizare, inteligibilitatea comunicării este afectată de tulburările de intonație, de ritmul și fluența vorbirii pe care își pune amprenta sărăcia vocabularului. Copiii cu deficiențe de auz prezintă unele particularități ale inteligibilității vorbirii cum ar fi:

- *articulația defectuoasă, mari dificultăți în realizarea coarticulației;*

- *pattern-uri respiratorii defectuoase, (coordonări incorecte sau dificile ale organelor fonoarticulatorii);*
- *aritmia sau disritmia (încetinirea ritmului vorbirii, neregularități ritmice, pauze inadecvate în interiorul cuvintelor);*
- *pattern-uri intonatorii defectuoase (monotonie sau variații bruște de intonație);*
- *nazalizare sau absența nazalizării;*
- *frecvența ridicată a fundamentalei obișnuite [2].*

Cercetătoarea P.K. Пoтaнoвa susține că prin canalul acustic se transmit nu numai informații lingvistice, paralingvistice, ci și extralingvistice. P.K. Пoтaнoвa subliniază importanța parametrilor suprasegmentali (pauză, durată (segmente și supersegmente), intonație și putere atunci când percepem o limbă. Autoarea marchează că contribuția laturii prozodice la comunicarea verbală este cel mai bine definită la nivelul declarațiilor, pragmaticii și emoțiilor. Multiple studii au evidențiat cele cinci funcții ale prozodicii: exprimarea intențiilor vorbitorului, concentrarea asupra părților individuale ale cuvântului; eliminarea ambiguității pronunțării neclare, evidențierea limitelor și categoriilor sintactice de bază, exprimarea stării emoționale a vorbitorului.

Cel mai eficient, după P.K. Пoтaнoвa, parametrul suprasegmental este frecvența tonului fundamental: de exemplu, intervalul de modificări ale frecvenței tonului fundamental, conturul său și registrul, într-o măsură mai mare influențează asupra evaluării ascultătorului starea de afectare sau entuziasm a vorbitorului. Aceste variabile acustice au fost dependente unul de celălalt și din conținutul emoțional inerent al textului. Frecvența tonului fundamental are, de asemenea, contururi specifice legate de semnificația sau intenția pragmatică a vorbitorului. Este, de asemenea, un indicator al structurii sintactice a propozițiilor. După studierea interacțiunii dintre structura sintactică inerentă unei declarații prin părtinire pragmatică

și intonație, cercetătoarea ajunge la concluzia că ambiguitatea este rezolvată mai degrabă datorită strategiei de etichetare adoptate (diferențiind afirmația și interpretarea preferată), mai degrabă decât conexiunea internă între intonație și sintaxă [7].

Parametrii suprasegmentali transmit informații importante la nivel emoțional, pragmatic și sintactic. Parametrii cei mai importanți sunt tonalitatea și durata.

În sistemul de comunicare verbală există până la nouă tipuri de informații nonverbale transmise prin particularitățile pronunțării sunetului, și anume prin intermediul fonației:

- 1) emoțională;
- 2) estetică;
- 3) individual-personală;
- 4) biofizică;
- 5) socială;
- b) psihologică;
- 7) spațială;
- 8) medicală;
- 9) informație referitor la bariere fizice de comunicare, însoțite de actul comunicațional.

Fiecare dintre cele nouă tipuri de informații non-verbale enumerate poate fi împărțită într-un număr semnificativ de subspecii, astfel încât, în general, există sute de soiuri de informații non-verbale, caracterizate printr-un număr corespunzător de definiții și caracteristici verbale [4].

O.K. Агавелян notează că „percepția expresiei sale, înțelegerea stării sale emoționale și reglementarea propriului comportament în funcție de nivelul percepției și înțelegerii joacă un rol semnificativ în înțelegerea unei persoane, în construirea unei anumite linii de comportament față de el”.

Informațiile emoționale care descriu starea emoțională a individului în procesul de comunicare (bucurie, tristețe, furie, frică,

surpriză, diverse sentimente complexe) sunt una dintre cele mai importante.

С.Л. Рубинштейн a scris: „Pentru o înțelegere adevărată nu numai a textului discursului, ci și a vorbitorului, nu numai sensul vocabularului abstract al cuvintelor lui, ci și sensul pe care îl dobândesc în discursul unei anumite persoane într-o anumită situație, este foarte important să înțelegem expresii emoționale expresive, și nu numai textul" [6].

La copiii cu deficiențe de auz se pot observa frecvente confuzii între consoanele surde și sonore, între siflante și șuierătoare, omisiuni ale primei sau ultimei silabe din cuvânt, dificultăți în articularea combinațiilor de consoane, accentuarea deficitară a cuvintelor, în special prin nepronunțarea terminațiilor.

Concluzii:

La copiii cu deficiență de auz perceperea elementelor segmentale și suprasegmentale se realizează cu dificultate în funcție de gradul deficitului auditiv. Copiii cu deficit auditiv lejer pot percepe vorbirea, dar întâmpină dificultăți în recunoașterea anumitor indici acustici cu repercusiuni asupra inteligibilității fonetice.

Manifestă articulație defectuoasă, mari dificultăți în realizarea coarticulației, pattern-uri respiratorii defectuoase, (coordonări incorecte sau dificile ale organelor fonoarticulatorii), aritmia sau disritmia (încetinirea ritmului vorbirii, neregularități ritmice, pauze inadecvate în interiorul cuvintelor), pattern-uri intonatorii defectuoase (monotonie sau variații bruște de intonație), nazalizare sau absența nazalizării, frecvența ridicată a fundamentalei obișnuite.

Copiii care prezintă deficit auditiv mediu percep destul de slab vocea și frecvențele grave, însă foarte multe elemente fonetice nu pot fi percepute.

Prin urmare este necesară protezarea și ajutorul unui specialist pentru învățarea comunicării verbale a identificării și dezvoltării caracteristicilor și manifestărilor auzului emoțional.

Bibliografie

1. Anca, M., Psihologia deficienților de auz, Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca, 2001.
2. Corniță, Georgeta, Comunicare și semnificare. Atributele mimice în paradigma fizionomiei, Editura Universității de Nord, Baia Mare, 2006.
3. Stan, I.T., Studii de fonetică și fonologie, PUC, Cluj Napoca, 1996.
4. Stănică, I., Popa, M., Elemente de psihopedagogia deficienților de auz, INREIPH, București, 1994.
5. Șuteu, Fl., Șoșa, El., Ortografia limbii române, Ed. Floarea darurilor, Ed. Saelcum I.O., București, 1994.
6. Verza, Em., Psihopedagogie Specială, București, 2003.
7. Потапова, Р. К., Михайлов, В. Г., Основы речевой акустики, ИПК МГЛУ «Рема», Москва, 2012.

PROBLEMA SOCIALIZĂRII PERSOANELOR CU TULBURAREA DE SPECTRU AUTIST

Victoria MAXIMCIUC, dr., conf. univ.

Summary

The article discusses the problem of socializing children with autistic spectrum disorders. Researchers' views on the development of socialization in this category of children are studied. In the work is mentioned socialization has the influence of community, family, service development.

Pregătirea copilului către viața independentă este un proces de lungă durată și necesită multă atenție. În continuare rămân nerezolvate probleme privind socializarea persoanelor cu cerințe educaționale speciale. În practică însă se cunosc succese în rezolvarea acestei probleme.

Înșușirea normelor sociale acceptate în societate trece prin socializare. Cuvântul englez *socialialization* se traduce ca obștesc și caracterizează procesul și rezultatul însușirii și reproducerii active a experienței sociale către individ realizat în activitate și comunicare.